עלי ההגהה

דר"ד משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בעת ביקורו של הרה"ג מוה"ר פנחס מנחם אלתר

– אחיו של האדמו"ר מגור וראש ישיבת "שפת אמת" –
(לימים האדמו"ר דגור)

יום א', ד' אייר ה'תשמ"ג

•

הנחה – מוגה – בפרסום ראשון

יוצא לאור על ידי מערכת
"מפתח"

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלש לבריאה
שנת הקהל

MAFTEIACH

www.Mafteiach.app

פתח דבר

הננו בזה מוציאים לאור צילום כתי"ק עלי־ההגהה המלאים – **בפעם הראשונה** – דר"ד משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת ביקורו של הרה"ג מוה"ר פנחס מנחם אלתר – אחיו של האדמו"ר מגור וראש ישיבת "שפת אמת" (לימים האדמו"ר דגור) – יום א', ד' אייר ה'תשמ"ג.

*

המניחים רשמו את חלקה הראשון של היחידות באידיש, וכ"ק אדמו"ר שליט"א הואיל להגי' זאת. שאר היחידות נערכה אח"כ בלה"ק, אך לא הוגה.

תוכן ס"ב־ג נערכה והוגהה שוב בתור ליקוט עבור חג השבועות תשמ"ג, ונדפס בלקו"ש חכ"ג ע' 33 ואילך. תרגום של היחידות בשלימותה נדפס בס' בצל החכמה (נחלת הר חב"ד, תשמ"ז) ע' 185 ואילך.

בסוף הקונטרס, מדפיסים אנו – **בפרסום ראשון** – את השיחה כפי שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א. ונתוספו כמה תיקונים וציוני מ"מ ע"י המו"ל.

*

קונטרס זה יוצא לאור ע"י מערכת "מפתח". אפליקציית "מפתח" הינו מיזם שמטרתו לרכז במקום אחד את האודיו, הוידיאו, ההנחות הבלתי־מוגהות והמוגהות – לכל שיחה והתועדות של הרבי. הקונטרס הוא השמונים ואחת בסדרת "הגהות", ובעז"ה יופיעו קונטרסים נוספים בקרוב.

החוברות הקודמות של "עלי–ההגהה" זמינים באפליקציית "מפתח": Mafteiach.app/about.

וכאן המקום לבקש בבקשה כפולה ומכופלת, שכל מי שיש תח"י הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחות ומאמרים – שיואיל להמציאם למערכת, ע"מ לזכות בהם את הרבים.

* * *

והעיקר – יהי רצון שנזכה זיך זעהן מיטן רבי'ן, ולשמוע "תורה חדשה" תיכף ומיד ממש!

מערכת „מפתח"

ימים הסמוכים לי"ג אייר, ה'תשפ"ג – שנת הקהל

ברוקלין, נ.י.

ר"ד, ד' אייר ה'תשמ"ג – עלי ההגהה

בס"ד. ר"ד משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בעת ביקורו של הרה"ג מוה"ר פנחס מנחם אלתר שליט"א

– אחיו של האדמו"ר מגור שליט"א –

יום א', ד' אייר ה'תשמ"ג

<u>הנחה פרטית בלתי מוגה</u>

א. רפ"מ הציג את בנו בפני כ"ק אדמו"ר שליט"א, ואמר שהוא בא לארה"ב להשתתף בפדיון הבן של נכדו.

אד"ש: דער סיום פון מסכת פסחים איז דאך מיט דעם ענין פון פדיון בכור, ישראל.

ס'איז א מנהג ישראל אז מ'הויבט-אן פרעגן וואס טוט זיך אין געזונט אין בריאות הגוף.

רפ"מ: הבריאות שלי או של אחי – האדמו"ר מגור שליט"א?

אד"ש: בא אייך, און דערנאך דארטן אין ארה"ק.

רפ"מ: אצלי ב"ה בסדר, וכן אצל אחי שליט"א ב"ה בסדר, אבל הרבנית לא מרגישה בטוב ואבקש את ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א עבורה.

אד"ש: התענין בשלומה, ואמר:

ס'שטייט אין כתבי האריז"ל אז "אייר" איז ר"ת <u>א</u>ני <u>ה</u>' <u>ר</u>ופאך, די אחרונים זיינען זיך מפלפל אז "אייר" דארף דאך זיין מיט צוויי יודי"ן און ס'שטייט מיט איין יו"ד, בכל אופן ר"ת זאגט דאך דער אריז"ל איז דאך דאס א זיכערע זאך (ראה שיחה ש"פ שמיני ש.ז. ס"י ואילך).

רפ"מ: מיום לידתה ב"ה מצבה משתפר.

אד"ש: איצטער דארף מען זעהן ס'זאל ווערן "אני ה' רופאך", די רפואה זאל זיין אין אן אופן אז – מלכתחילה "לא אשים עליך".

ס'איז דאך דא צוויי דרכים אין רפואה:

דער רמב"ם אין הלכות דעות איז מאריך מיט א גרואלדיקע אריכות בנוגע אכילה ושתי', און ער פירט אויס (שם פ"ד ה"כ) אז אויב מ'וועט זיך אזוי פירן איז ער מבטיח אז מ'וועט זיין געזונט, וואס דאס איז אויך א דרך אין רפואה,

~~דערנאך איז~~ דעם אויבערשטנ'ס אופטן אין רפואה אז – "אני ה' רופאך":

ס'איז דא ווי "הקב"ה מקדים רפואה" בשעה ס'איז שוין <u>דא</u> א זאך; "אני ה' רופאך" איז – אז "כל המחלה (לכתחילה) לא אשים עליך".

רפ"מ: ברמב"ם הל' דעות (שם הט"ו) מפרש את הפסוק (משלי כא, כג) "שומר פיו ולשונו" שהכוונה לעניני אכילה, וצריך לעיין המקור ע"ז, שהרי רש"י ועוד מפרשים (שם) מפרשים שהכוונה ש"שומר פיו ולשונו – מדיבור"?

אד"ש: ~~אדרבה~~ ס'איז דאך א כפל לשון "(שומר) פיו ולשונו", פיו איז איין זאך, "ולשונו" איז א צווייטע זאך.

ב. ס'איז דא א גרואלדיקער פלא, דער רמב"ם האט דאך געוואוסט אז ס'ווערט

ס"א

.. אד"ש: דער סיום פון מסכת פסחים (**דמיני' אזלינן**) איז דאך מיט דעם ענין פון פדיון בכור(*י, ישראל*).

ס'איז א מנהג ישראל אז מ'הויבט-אן **מיט** פרעגן וואס טוט זיך אין געזונט, אין בריאות הגוף ..

.. אד"ש: בא אייך **דא**, און דערנאך דארטן אין ארה"ק ..

.. ס'שטייט **דאך** אין כתבי האריז"ל אז "אייר" איז ר"ת אני ה' רופאך (~~די~~ אחרונים[1] זיינען זיך מפלפל אז "אייר" דארף דאך זיין מיט צוויי יודי"ן און ס'שטייט **הר"ת** מיט איין יו"ד, בכל אופן) דעם ר"ת זאגט דאך דער אריז"ל איז ~~דאך~~ דאס א זיכערע זאך[2] ..

.. אד"ש: איצטער ***יה"ר*** - דארף ~~מען זען ס'~~ **זיין** זאל ווערן "אני ה' רופאך" ..

.. דער רמב"ם אין הלכות דעות איז מאריך מיט א גוואלדיקע אריכות בנוגע אכילה ושתי' **וכו**, און ער פירט אויס[3] אז אויב מ'וועט זיך אזוי פירן איז ער מבטיח אז מ'וועט זיין געזונט ..

.. ~~דערנאך איז דא~~ ***ע"ד הנ"ל*** דעם אויבערשטנ'ס אויפטו אין רפואה ..

.. ס'איז דא ווי "הקב"ה מקדים רפואה" בשעת ס'איז שוין דא א זאך (**מכה, נאר - מקדים**); "אני ה' רופאך" איז .. *[כנראה תחלה מחק תיבת "שוין", ואח"כ ביטל המחיקה]*

.. רפ"מ: ברמב"ם הל' דעות[4] מפרש את הפסוק ..

.. אד"ש: ~~ווארום~~ **וי"ל** - ס'איז דאך א כפל לשון ..

ס"ב

ס'איז דא א גוואלדיקער פלא .. *[ציין להבדיל את התיבות "גוואלדיקער פלא"]*

---

1) שער יששכר חודש אייר

2) ראה שיחת ש"פ שמיני ש.ז. ס"י ואילך

3) שם פ"ד ה"כ

4) שם הט"ו

- כ -

זיין א זמן אז "נשתנו הטבעים", און אעפ"כ האט ער דאס אריינגעשטעלט בספרו יד החזקה.

בכלל איז דער רמב"ם שרייבט דאך נאר ענינים וואס זיינען אויף אלעמאל אויב ס'איז א דין וואס ס'איז נאר אין זיין זמן האט ער ניט געדארפט אריינשטעלן בספרו יד החזקה, ע"ד ווי ער האט ניט אריינגעשטעלט די דינים וואס זיינען געווען, און די דינים פון לע"ל.

אין הל' דעות שרייבט ער ענינים פון הנהגה אין אכילה ושתי', און ער האט דיבער געוואוסט אז ס'וועט זיין "נשתנו הטבעים" והראי' - בזמנו לגבי זמן הש"ס איז אויך "נשתנו הטבעים", אין זייגע הלכות גופא איז פאראן שינוים לגבי ווי ס'שטייט אין ש"ס, און & מפרשים פארענטפערן אויף דעם ווייל "נשתנו הטבעים" - אעפ"כ האט ער די דינים אויך אריינגעשטעלט אין הל' דעות, וואס דאס איז א טייל פון יד החזקה פון משנה תורה?

מוז מען זאגן אז אן אידישע געזונט איז אויף אזויפיל טייער, אז אויף באווארנען משפטים דרך אגב בעציילטע יארן צי אויף געציילטע דורות - דארף מען דאס אריינשטעלן צוזאמען && מיט אלע ענינים, וואס "התורה הזו לא תהי' מוחלפת".

רפ"מ: כיום אנחנו רואים שר"ל שמורידים לאנשים מן הארכובה ולמעלה ובכל-זאת נשארים לחיות כך עשר, עשרים שנה, אולי זה מצד שהיום "נשתנו הטבעים".

אד"ש: אזוי מוז מען זאגן.

&&& דערבאר שטייט דאך אין מהרי"ל אז ער האט גע'אסר'ט אז מ'זאל ניט אויספרואווען די סגולות וואס ס'שטייט אין ש"ס, (אין גמרא שבת איז דא א גאנצע סוגיא בנוגע סגולות), וויאזוי צו פירן זיך בא דעם ענין און וויאזוי צו פירן זיך בא דעם ענין,

שטייט אין מהרי"ל (בכל אופן ס'שטייט אין ספרים פון יענע צייטן) אז מ'אסר'ט אז מ'זאל דאס ניט אויספרואווען, און מ'זאגט דעם טעם אויף דעם, אז ס'קען זיין אז ער וועט אויספרואווען און זען אז ס'שטימט ניט, וועט ביי אים ווערן א ספק אויף אן ענין בתורה. און דער טעם (פארוואס ס'העלפט ניט) איז ווייל - "נשתנו הטבעים" (ראה לקו"ש ח"כ ע' 66 הע' 38. וש"נ).

זעט מען דא אויך די זעלבע זאך אז ש"ס האט אריינגעשטעלט סגולות אדער הנהגות - וויסנדיק אז ס'וועט זיין "נשתנו הטבעים", נאר ווייל בזמנם איז דאס געווען אן ענין

רפ"מ: לפעמים אנו מוצאים גם להיפך, האדמו"ר מקוצק זצ"ל אמר שכל עניני מזיקים ושדים וכו' הנמצאים ברמב"ם כוונתו בזה שע"י הפס"ד שלו הוא ביטל את הכחות שלהם אע"פ שעניגם מבואר בגמרא. וכן ביאר אחי האדמו"ר ר' ישראל זצ"ל בשם רבי אלימלך מלידזינסק זצ"ל טעם הדבר שחכמים החמירו בעגונה שבעלה טבע בים מכיון שמים אין להם סוף, כי &&& ע"י שהחמירו בזה עי"ז נותנים כח לאדם שטובע בים שיכנסה להציל את עצמו ע"י שיודע שחכמים פסקו שמים אין להם סוף שאז יש לו נתינת כח מהפס"ד בתורה, משא"כ באם לא היו

. . זיין א זמן ~~אז~~ **ווען** "נשתנו הטבעים", און אעפ"כ האט ער דאס אריינגעשטעלט ~~(בספרו יד החזקה)~~ **סתם.**

* **ובפרט** ~~בכלל~~ איז דער רמב"ם שרייבט דאך נאר ענינים . .

. . ע"ד ווי ער האט ניט אריינגעשטעלט די דינים וואס זיינען ~~ניט~~ געווען אמאל און וועלן **ניט** זיין לע"ל . . *[ומחק את סימן-השאלה בצד הגליון]*

. . און ער האט ~~זיכער~~ געוואוסט אז ס'וועט זיין "נשתנו הטבעים" . .

[אצל הנכתב "אין זיינע הלכות גופא איז פאראן שינוים לגבי ווי ס'שטייט אין ש"ס", ציין :] **?**

. . מוז מען זאגן **(ע"ד הצחות)** אז אן איד~~ישער~~**נ'ס** געזונט איז אויף אזויפיל טייער, אז אויף באווארענען ~~מערניט ווי אויף~~ געציילטע יארן צי ~~אויף~~ געציילטע דורות . .

. . ~~דערפאר~~ **עס** שטייט דאך אין מהרי"ל אז ער האט גע'אסר'ט, ~~אז~~ מ'זאל ניט אויספרואווען די סגולות וואס ס'שטייט**ן** אין ש"ס, **(**אין גמרא שבת איז דא א גאנצע סוגיא בנוגע סגולות**)** . .

. . נאר ווייל~~ע~~ בזמנם איז דאס געווען א~~ך ענין~~ **סגולה כו'** . .

. . נותנים כח לאדם שטובע בים ~~שינסה~~ להציל את עצמו ע"י שיודע שחכמים פסקו שמים אין להם סוף, שאז יש לו נתינת כח מהפס"ד בתורה . .

פוסקים כן &&& הי' הוא מתיאש מלכתחילה

ג. אד"ש: מיר איז א צייט געווען קשה דער גאנצער ענין, ס'איז דאך א כלל אז "התורה הזו לא תהי' מוחלפת", און אז "התורה נצחית",

וביחד עם זה זאגט מען אז & תורה שרייבט אן ענין, און זאגט אליין אז ס'איז נים קיין נצחית, און ס'קאן זיין "נשתנו הטבעים"?

ס'איז דא מצוות וואס תורה זאגט מלכתחילה אז ס'איז תלוי בזמן, ע"ד ווי מצוות וואס זייבען פארבונדן מיט "לאחרי כניסה לארץ", אדער מצוות פאר מ"ת און נאך מ"ת.

דא איז אבער א זאך וואס תורה האט אויף דעם קיין קצבה נים געגעבן, נים תורה האט געזאגט אז ס'וועט קומען דער און דער יאר דעמולט וועט נשתנה ווערן טבער, לולא ווען פוסקים זאגן דאס נים - וואלט דאס אזוי אנגעגאנגען ווארום אזוי שטייט אין תורה (אז דאס איז ענין פון אכילה ו ושתי' סגולה וכו')- איז דאס "לא תהי' מוחלפת",

נאר דערנאך האבן פוסקים גע'פסק'נט על יסוד התורה אז ס'איז ענינים וואס זייבען פארבונדן מיט טבע העולם, און אויב עולם ווערט נשתנה - ווערט דער ענין בטל, צי דער ענין ווערט אויך נשתנה.

ס'בלייבט דאך אבער די שאלה : דאס איז דאך א טייל פון "התורה הזאת לא תהי' מוחלפת"?

ביז ס'האט מיר ארויסגעהאלפן אין דעם א תשובה פון הרמ"ע מפאנו שו"ת סי' עג :

די גמרא אין תמיד (כט, א) זאגט: דברה תורה בלשון הבאי ערים גדולות ובצורות בשמים, דברו נביאים לשון הבאי ותבקע הארץ לקולם, און נאך

ווערט דאך א שאלה מ'זאגט דאך אז דברה תורה און מ'זאגט - ס'איז לשון הבאי, די דברי חכמים און ס'איז &&& לשון הבאי?

זאגט דער רמ"ע מפאנו, אז דער "הבאי" איז דאס מערניט ווי דא למטה, אבער באמיתית הענינים אז מ'זאגט "ערים גדולות ובצורות" (וואס דאס שטייט דאך אנטקעגן ארץ ישראל) - למעלה איז דאס טאקע "ערים גדולות ובצורות" "שאין ע' שרים של מעלה נכנסים באוירה של ארץ ישראל", עד"ז "ותבקע הארץ לקולם" - דער געשריי דא האט בעשפאלטן די ארץ ווי ארץ שטייט ברוחניות, עד"ז איז ער מבאר די איבעריקע ענינים "לשון הבאי".

עד"ז קען מען מבאר זיין בנוגע לענינינו: דאס וואס די סגולה ווערט בטל דא למטה - דערפאר וואס דא איז "נשתנו הטבעים", דער טבע דא למטה איז נים אבער מכריח אז דער טבע למעלה דארף נשתנה ווערן,

יעדער נים געזונטקייט איז דאך פארבונדן מיט נים געזונטקייט ברוחניות, און אזוי אויך די סגולה האט די ביידע ענינים: ווי דאס קומט אראפ אין ג

. . פוסקים כן הי' הוא מתיאש מלכתחילה~~:~~ **וכו'**

ס"ג

. . ווי מצוות וואס זיינען פארבונדן מיט **קודם אדער** "לאחרי כניסה לארץ", אדער מצוות ~~ווי זיי זיינען~~ פאר מ"ת און נאך מ"ת.

דא איז אבער א זאך וואס תורה האט אויף דעם קיין קצבה ניט געגעבן, ~~און~~ תורה האט [ניט] געזאגט אז ס'וועט קומען דער און דער יאר דעמולט וועט נשתנה ווערן טבעו, לולא, ווען פוסקים **(דורות לאחר זה)** זאגן דאס ניט - וואלט דאס אזוי אנגעגאנגען ווארום אזוי שטייט אין תורה~~:~~ **(**~~איז~~ ד~~אס~~**ער** ~~אן~~ ענין פון אכילה ושתי' סגולה וכו'**)** - איז דאס "לא תהי' מוחלפת",

נאר דערנאך האבן פוסקים גע'פסק'נט על יסוד התורה אז ס'איז ~~דא~~ ענינים וו~~אס~~**עלכע** זיינען פארבונדן מיט טבע העולם . .

. . ביז ס'האט מיר "ארויסגעהאלפן" אין דעם א תשובה פון הרמ"ע מפאנו[5] ~~ובהקדים:~~ **אויף דער** ~~די~~ גמרא אין תמיד[6] ~~זאגט~~: דברה תורה בלשון הבאי ערים גדולות ובצורות בשמים, דברו נביאים לשון הבאי ותבקע הארץ לקולם, און נאך ~~אזוינע ענינים.~~ . .

. . אבער באמיתית הענינים אז מ'זאגט "ערים גדולות ובצורות" (וואס דאס שטייט ~~דאך~~ אנטקעגן ארץ ישראל) - למעלה איז דאס ~~טאקע~~ "ערים גדולות ובצורות" . .

. . עד"ז איז ער מבאר די ~~איבעריקע~~ **אנדערע** עניני "לשון הבאי" . .

. . ~~והביאור בזה:~~

~~יעדער~~ ניט געזונטקייט איז דאך פארבונדן מיט ניט געזונטקייט ברוחניות . .

---

5) שו"ת סי' עג

6) כט, א

- ד -

גשמיות און ווי דאס קומט אראפ ברוחניות,

איז ע"ד ווי מ'זאגט כא "ערים גדולות ובצורות בשמים", איז דא למטה זעט מען וויפיל ס'איז "גדולות" אזויפיל-און-אזויפיל די הויך, חמישים אמה [illegible] מאה אמה, מיט א הגבלה. אבער באמיתית הענינים למעלה, איז דאס - "בשמים".

עד"ז אויך אין די סגולות אז& זיי זייבען טאקע בטל געווארן, במה דברים אמורים - בנוגע צו חולי כפשוטו בגשמיות און די סגולה כפשוטה בגשמיות,

בנוגע אבער צו דער סיבת החולי וואס דאס איז אן ענין רוחני - אזוי ווי יעדער ענין פון אן אידן עאכו"כ היפך &בריאות הגוף [וואס] איז פארבונדן מיט היפך בריאות הנשמה - איז אז ער וועט טאן די סגולה ברוחניות וועט דאס איצטער אויך העלפן.

און די נפק"מ בפועל: אכילה ברוחניות זאגט די גמרא (באב קה"ר פ"ח, טז ובעץ & יוסף שם) אז דאס גייט אויף קיום המצוות, און שתי' ברוחניות גייט אויף לימוד התורה - „אין מים אלא תורה", איז וואו ס'איז דא א סגולה וואס ס'איז פארבונדן מיט אכילה אדער מיט שתי', איז בגשמיות דא למטה איז די וועלט קאלע געווארן - העלפט דאס ניט. משא"כ ברוחניות [ובהוא העניין]

[illegible]

להעיר - [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ונפסד,
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (כו [illegible] [illegible]
[illegible]) אין [illegible] [illegible] [illegible] (ומחורבן), [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] וכו'.

. . חמישים אמה ~~צו~~ מאה אמה, מיט א הגבלה . .

. . ווי יעדער ענין פון אן אידן, עאכו"כ היפך בריאות הגוף **וואס** איז פאבונדן מיט היפך בריאות הנשמה . .

. . און די נפק"מ בפועל: אכילה ברוחניות זאגט די גמרא[7] אז דאס גייט אויף קיום המצוות . .

. . איז בגשמיות דא למטה איז די וועלט קאליע געווארן - העלפט דאס ניט. משא"כ ברוחניות: **- והוא העיקר.**[*)]

---

7) שבת . . וראה ~~ראה~~ קה"ר פ"ח, טז ובעץ יוסף שם

8) להעיר - כשבהמ"ק הי' קיים מביא קרבן ונתכפר לו ונרפא, כשמפני חטאינו ~~אין~~ נשתנה העולם (כי חרב ביהמ"ק כו') אין ~~יכולים~~ הקרבת קרבן מועילה (ואדרבא), כ"א הרוחניות שבההקרבה, תפלות תשובה וכו'.

ר״ד* משיחת כ״ק אדמו״ר שליט״א
בעת ביקורו של הרה״ג מוה״ר פנחס מנחם אלתר שליט״א
– אחיו של האדמו״ר מגור שליט״א –
יום א׳, ד׳ אייר ה׳תשמ״ג

א. רפ״מ הציג את בנו בפני כ״ק אדמו״ר שליט״א, ואמר שהוא בא לארה״ב להשתתף בפדיון הבן של נכדו.

אד״ש: דער סיום פון מסכת פסחים[1] (דמיני׳ אזלינן) איז דאָך מיט דעם ענין פון פדיון בכור(י, ישראל).

ס׳איז אַ מנהג ישראל אַז מ׳הויבט־אָן מיט פרעגן וואָס טוט זיך אין געזונט, אין בריאות הגוף.

רפ״מ: הבריאות שלי או של אחי – האדמו״ר מגור שליט״א?

אד״ש: בּאַ אייך דאָ, און דערנאָך דאָרטן אין ארה״ק.

רפ״מ: אצלי ב״ה בסדר, וכן אצל אחי שליט״א ב״ה בסדר, אבל הרבנית לא מרגישה בטוב ואבקש את ברכת כ״ק אדמו״ר שליט״א עבורה.

אד״ש: התעניין בשלומה, ואמר:

ס׳שטייט דאָך אין כתבי האריז״ל אַז „אייר״ איז ר״ת אני ה׳ רופאך[2], (אחרונים[1] זיינען זיך מפלפל אַז „אייר״ דאַרף דאָך זיין מיט צוויי יודי״ן[3] און ס׳שטייט הר״ת מיט איין יו״ד, בכל אופן) דעם ר״ת זאָגט דאָך דער אריז״ל איז דאָס אַ זיכערע זאַך[2].

רפ״מ: מיום ליום ב״ה מצבה משתפר.

אד״ש: איצטער יה״ר – דאַרף זיין זאָל ווערן „אני ה׳ רופאך״, די רפואה זאָל זיין אין אַן אופן אַז – מלכתחילה „לא אשים עליך״[4].

---

1) שער יששכר חודש אייר.

2) ראה שיחת ש״פ שמיני ש.ז. ס״י ואילך.

---

*) חלקה הראשון משיחה זו (ס"א־ג) הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א בשעתו. סעיפים ב־ג הוגההו שוב ונדפסו בתור ליקוט לקראת חה"ש תשמ"ג (ונדפס בלקו"ש חכ"ג ע' 33 ואילך). ניתוספו כאן הערות ומ"מ בשולי הגליון ע"י המו"ל, וכדי להבדיל בינם להההערות שהוגהו, באות הערות המו"ל באותיות קטנות יותר.

1) קכא, ב. וראה הדרן עמ"ס פסחים דשנת תשל"ב (נדפס בהגדה ש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (קה"ת תנש"א) ע' תנט).

2) ל' הכתוב – בשלח טו, כו. וראה חידושי חת"ס לשבת קמז, ב. שער יששכר מאמר חודש אייר ס"ג (פח, א־ב). וראה שיחת ש"פ שמיני תשמ"ג ס"י ואילך.

3) שו"ת תרומת הדשן סרל"ג. שו"ת מהרי"ל סקפ"ט. רמ"א אעה"ז סקכ"ו ס"ז. וראה ס' בין פסח לשבועות (אה"ק ת"ו, שד"מ תשמ"ה) פ"א ס"כ הערה מג. וש"נ.

4) בשלח שם.

ס׳איז דאָך דאָ צוויי דרכים אין רפואה:

דער רמב״ם אין הלכות דעות[5] איז מאריך מיט אַ געוואַלדיקע אריכות בנוגע אכילה ושתי׳ וכו׳, און ער פירט אויס[3] אַז אויב מ׳וועט זיך אַזוי פירן איז ער מבטיח אַז מ׳וועט זיין געזונט, וואָס דאָס איז אויך אַ דרך אין רפואה,

ע״ד הנ״ל דעם אויבערשטנ׳ס אויפטו אין רפואה אַז – „אני ה׳ רופאך״:

ס׳איז דאָ ווי „הקב״ה מקדים **רפואה״[6] בשעת ס׳איז שוין** דאָ **אַ זאך (מכה, נאָר – מקדים); „אני ה׳ רופאך״ איז – אַז „כל המחלה גו׳** (מלכתחילה) **לא אשים עליך״.**

רפ״מ: ברמב״ם הל׳ דעות[4] מפרש את הפסוק (משלי כא, כג) „שומר פיו ולשונו״ שהכוונה לעניני אכילה, וצריך לעיין המקור ע״ז, שהרי רש״י ועוד מפרשים (שם) מפרשים שהכוונה ש„שומר פיו ולשונו – מדיבור״?

אד״ש: וי״ל – ס׳איז דאָך אַ כפל לשון „(שומר) פיו ולשונו״, פיו איז איין זאַך, „ולשונו״ איז אַ צווייטע זאַך.

ב. ס׳איז דאָך אַ געוואַלדיקער פלא[7], דער רמב״ם האָט דאָך געוואוסט אַז ס׳וועט זיין אַ זמן ווען „נשתנו הטבעים״, און אעפ״כ האָט ער דאָס אַריינגעשטעלט בספרו יד החזקה סתם.

ובפרט איז דער רמב״ם שרייבט דאָך נאָר ענינים וואָס זיינען אויף אַלעמאָל, אויב ס׳איז אַ דין וואָס ס׳איז נאָר אין זיין **זמן האָט ער ניט געדאַרפט אַריינשטעלן בספרו יד החזקה, ע״ד ווי ער האָט ניט אַריינגעשטעלט די דינים וואָס זיינען געוועזן אַמאָל, און וועלן ניט זיין לע״ל[8].**

אין הל׳ דעות[5] שרייבט ער ענינים פון הנהגה אין אכילה ושתי׳, און ער האָט געוואוסט אַז ס׳וועט זיין „נשתנו הטבעים״ והראי׳ – בזמנו לגבי זמן הש״ס איז אויך „נשתנו הטבעים״, אין זיינע הלכות גופא איז פאַראַן שינויים לגבי ווי ס׳שטייט אין ש״ס, און מפרשים[9] פאַרענטפערן אויף דעם ווייל „נשתנו הטבעים״ – אעפ״כ האָט ער די דינים אויך אַריינגעשטלט אין הל׳ דעות, וואָס דאָס איז אַ טייל פון יד החזקה, פון משנה תורה?

מוז מען זאָגן (ע״ד הצחות) אַז אַן אידנ׳ס געזונט איז אויף אַזויפיל טייער, אַז אויף באַוואָרנען געציילטע יאָרן צי געציילטע דורות – דאַרף מען דאָס אַריינשטעלן צוזאַמען מיט אַלע ענינים, וואָס „התורה הזאת לא תהא מוחלפת״[10].

---

3) שם פ״ד ה״כ.

4) שם הט״ו.

---

5) פ״ד.

6) מגילה יג, ב.

7) בהבא לקמן – ראה בארוכה לקו״ש חכ״ג שיחה ג׳ לחג השבועות. שיחות חג השבועות וש״פ נשא תשמ״ג.

8) ראה לח״מ הל׳ ת״ת פ״ד ה״א: שרבינו אינו אומר הדינים הנוהגים בזמן הזה בלבד אלא הדינים שינהגו בכל זמן אפי׳ אחר ביאת משיחנו בע״ה. וראה שד״ח (כרך ט) כללי הפוסקים ס״ה אות יא.

9) ראה ספר קובץ לרמב״ם שם ה״ח. שד״ח חלק ג תרנח, סע״א ואילך.

10) עיקר הט׳ מי״ג עיקרים. וראה בהנסמן לקמן הע׳ 21.

רפ״מ: כיום אנחנו רואים שר״ל שמורידים לאנשים מן הארכובה ולמעלה ובכל־זאת נשארים לחיות כך עשר, עשרים שנה, אולי זה מצד שהיום „נשתנו הטבעים״.

אד״ש: אַזוי מוז מען זאָגן.

עס שטייט דאָך אין מהרי״ל אַז ער האָט געָ׳אסר׳ט, מ׳זאָל ניט אויספּרואוון די סגולות וואָס ס׳שטיין אין ש״ס, (אין גמרא שבת[11] איז דאָ אַ גאַנצע סוגיא בנוגע סגולות), ווי אַזוי צו פירן זיך באַ דעם ענין און ווי אַזוי צו פירן זיך באַ דעם ענין,

שטייט אין מהרי״ל (בכל אופן ס׳שטייט אין ספרים[12] פון יענע צייטן) אַז מ׳אסר׳ט אַז מ׳זאָל דאָס ניט אויספּרואוון, און מ׳זאָגט דעם טעם אויף דעם, אַז ס׳קען זיין אַז ער וועט אויספּרואוון און זען אַז ס׳שטימט ניט, וועט באַ אים ווערן אַ ספק אויף אַן ענין בתורה. און דער טעם (פאַרוואָס ס׳העלפט ניט) איז ווייל – „נשתנו הטבעים״ (ראה לקו״ש ח״כ ע׳ 66 הע׳ 83. וש״נ[13]).

זעט מען דאָ אויך די זעלבע זאַך אַז ש״ס האָט אַרייננגעשטעלט סגולות אָדער הנהגות – וויסנדיק אַז ס׳וועט זיין „נשתנו הטבעים״, נאָר ווייל בזמנם איז דאָס געווען אַ סגולה כו׳.

רפ״מ: לפעמים אנו מוצאים גם להיפך, האדמו״ר מקוצק זצ״ל אמר שכל עניני מזיקים ושדים וכו׳ הנמצאים ברמב״ם כוונתו בזה שע״י הפס״ד שלו הוא ביטל את הכחות שלהם אע״פ שענינם מבואר בגמרא[14]. וכן ביאר אחי האדמו״ר ר׳ ישראל זצ״ל בשם רבי אלימלך מליזינסק זצ״ל טעם הדבר שחכמים החמירו בעגונה שבעלה טבע בים מכיון שמים אין להם סוף[15], כי ע״י שהחמירו בזה עי״ז נותנים כח לאדם שטובע בים להציל את עצמו ע״י שיודע שחכמים פסקו שמים אין להם סוף, שאז יש לו נתינת כח מהפס״ד בתורה[16], משא״כ באם לא היו פסוקים כן הי׳ הוא מתיאש מלכתחילה וכו׳.

ג. **אד״ש:** מיר איז אַ צייט געווען קשה דער גאַנצער ענין, ס׳איז דאָך אַ כלל אַז „התורה הזו לא תהי׳ מוחלפת״, און אַז „התורה נצחית״[17],

וביחד עם זה זאָגט מען אַז תורה שרייבט אַן ענין, און זאָגט אַליין אַז ס׳איז ניט קיין נצחית, און ס׳קען זיין „נשתנו הטבעים״?

---

11) קכט, א־ב.

12) ראה ספר קובץ שם. וש״נ.

13) ראה רמ״א אה״ע סקנ״ו ס״ד. מג״א סקע״ג סק״א. שו״ע אדה״ז חאו״ח סו״ס קעט (ואף שהוא בענין של סכנה). וראה שד״ח (כרך א׳ ע׳ רי ואילך. כרך י׳ ע׳ קצד), וש״נ.

14) וראה שיחת ש״פ תשא, שושן פורים קטן תשד״מ ס״ל־לא.

15) יבמות קכא, א.

16) וראה ירושלמי נדרים פ״ו ה״ח – נתבאר בעת ביקור הרה״ג ר״מ קליין, י״ג שבט תשמ״ג.

17) תניא רפי״ז. וראה רמב״ם רפ״ט מהל׳ יסוה״ת. וראה גם הקדמת הרמב״ם לפיה״מ (הובא בפירושו לסנהדרין הקדמה לפרק חלק יסוד התשיעי) ד״ה החלק הראשון (המתנבא בשם) ואילך. הל׳ מלכים פי״א סה״ג (וראה לקו״ש חי״א ע׳ 271; 275). וראה גם הל׳ מעה״ק ספ״ב.

ס׳איז דאָ מצוות וואָס תורה זאָגט מלכתחילה אַז ס׳איז תלוי בזמן, ע״ד ווי מצוות וואָס זיינען פאַרבונדן מיט קודם אָדער „לאחרי כניסה לארץ״, אָדער מצוות פאַר מ״ת און נאָך מ״ת.

דאָ איז אָבער אַ זאַך וואָס תורה האָט אויף דעם קיין קצבה ניט געגעבן, תורה האָט ניט געזאָגט אַז ס׳וועט קומען דער און דער יאָר דעמולט וועט נשתנה ווערן טבעו, לולא, ווען פוסקים (דורות לאחר זה) זאָגן דאָס ניט – וואָלט דאָס אַזוי אָנגעגאַנגען וואָרום אַזוי שטייט אין תורה (דער ענין פון אכילה ושתי׳ סגולה וכו׳) – איז דאָס „לא תהי׳ מוחלפת״,

נאָר דערנאָך האָבן פוסקים גע׳פסק׳נט על יסוד התורה אַז ס׳איז ענינים וועלכע זיינען פאַרבונדן מיט טבע העולם, און אויב עולם ווערט נשתנה – ווערט דער ענין בטל, צי דער ענין ווערט אויך נשתנה.

ס׳בלייבט דאָך אָבער די שאלה: דאָס[18] איז דאָך אַ טייל פון „התורה הזאת שלא תהי׳ מוחלפת״?

ביז ס׳האָט מיר „אַרויסגעהאָלפן״ אין דעם אַ תשובה פון הרמ״ע מפאנו[5]:

אויף דער גמרא אין תמיד[6]: דברה תורה לשון הבאי דכתיב ערים גדולות ובצורות בשמים[19], דברו נביאים לשון הבאי ותבקע הארץ לקולם[20], און נאָך,

ווערט דאָך אַ שאלה מ׳זאָגט אַז דברה תורה און מ׳זאָגט – ס׳איז לשון הבאי, די דברי חכמים און ס׳איז לשון הבאי?

זאָגט דער רמ״ע מפאנו, אַז דער „הבאי״ איז דאָס מערניט ווי דאָ למטה, אָבער באמיתית הענינים אַז מ׳זאָגט „ערים גדולות ובצורות״ (וואָס דאָס שטייט אַנטקעגן ארץ ישראל) – למעלה איז דאָס „ערים גדולות ובצורות״ „שאין ע׳ שרים של מעלה נכנסים באוירה של ארץ ישראל״, עד״ז „ותבקע הארץ לקולם״ – דער געשריי דאָ האָט געשפּאָלטן די ארץ ווי ארץ שטייט ברוחניות, עד״ז איז ער מבאר די אַנדערע ענינֵי „לשון הבאי״.

עד״ז קען מען מבאר זיין בנוגע לעניננו: דאָס וואָס די סגולה ווערט בטל דאָ למטה – דערפאַר וואָס דאָ איז „נשתנו הטבעים״, דער טבע דאָ למטה איז אָבער ניט מכריח אַז דער טבע למעלה דאַרף נשתנה ווערן.

ניט געזונטקייט איז דאָך פאַרבונדן מיט ניט געזונטקייט ברוחניות, און אַזוי אויך די סגולה האָט די ביידע ענינים: ווי דאָס קומט אַראָפּ אין גשמיות און ווי דאָס

---

5) שו״ת סי׳ עג.

6) כט, א.

---

18) וראה שו״ת צפע״נ (דווינסק) ח״א סי״ד. צפע״נ להרמב״ם הל׳ שבת פ״י הכ״ב בהשמטות. לקו״ש חכ״ג ע׳ 34, וש״נ. ו(בנוגע לרמב״ם) שם ע׳ 36, וש״נ.

19) דברים שם.

20) מלכים־א׳ א, מ.

קומט אַראָפּ ברוחניות, איז ע"ד ווי מ'זאָגט באַ „ערים גדולות ובצורות בשמים", איז דאָ למטה זעט מען וויפל ס'איז „גדולות" אַזויפיל־און־אַזויפיל די הויך, חמישים אמה, מאה אמה, מיט אַ הגבלה. אָבער באמיתית הענינים למעלה, איז דאָס – „בשמים".

עד"ז אויך אין די סגולות אַז זיי זיינען טאַקע בטל געוואָרן, במה דברים אמורים – בנוגע צו חולי כפשוטו בגשמיות און די סגולה כפשוטה בגשמיות,

בנוגע אָבער צו דער סיבת החולי וואָס דאָס איז אַן ענין רוחני – אַזוי ווי יעדער ענין פון אַן אידן, עאכו"כ היפך בריאות הגוף וואָס איז פאַרבונדן מיט היפך בריאות הנשמה – איז אַז ער וועט טאָן די סגולה ברוחניות וועט דאָס איצטער אויך העלפן.

און די נפק"מ בפועל: אכילה ברוחניות זאָגט די גמרא[7] אַז דאָס גייט אויף קיום המצוות, און שתי' ברוחניות גייט אויף לימוד התורה – „אין מים אלא תורה"[21], איז וואו ס'איז דאָ אַ סגולה וואָס ס'איז פאַרבונדן מיט אכילה אָדער שתי', איז בגשמיות דאָ למטה איז די וועלט קאַלע געוואָרן – העלפט דאָס ניט. משא"כ ברוחניות – והוא העיקר[8].

7) שבת י, א. וראה קה"ר פ"ח, טז ובעץ יוסף שם.

8) להעיר – כשבהמ"ק הי' קיים מביא קרבן ונתכפר לו ונרפא, כשמפני חטאינו נשתנה העולם (כי חרב ביהמ"ק כו') אין הקרבת קרבן מועילה (ואדרבא), כ"א הרוחניות שבההקרבה, תפלות תשובה וכו'.

21) ב"ק יז, א.

לזכות

ר' יוסף יצחק שי'
בן סימא חסיא

לרפואה שלימה קרובה

ובאופן ד"לכתחילה אריבער"

ו"אני ה' רופאך"